

RUSIJOS SANKCIJŲ POVEIKIS BALTIJOS ŠALIŲ EKONOMIKAI

Viktorija ILČIUKAITĖ^{1*}, Viktorija SKVARCIANY²

^{1,2}*Vilniaus Gedimino Technikos Universitetas, Verslo vadybos fakultetas, Ekonomikos inžinerijos katedra,
Saulėtekio al. 11, LT-10223, Vilnius, Lietuva*

Gauta 2018 gruodžio 19 d.; priimta 2019 vasario 4 d.

Santrauka. Straipsnyje nagrinėjama sankcijų koncepcija: kas tai yra, koku tikslu sankcijos taikomos, kokių rezultatų tikimasi iš sankcijų. Buvo nustatyta, kad sankcijos gali turėti tiek teigiamas, tiek neigiamas įtakos sankcionuojamoms šalims, tačiau visais atvejais sankcijos paveikia šalies ekonominius rodiklius, tokius kaip BVP, infliacija, eksportas. Remiantis sankcijų koncepcija, buvo svarbu išnagrinėti vieną aktualiausių pastarųjų metų įvykių – Rusijos sankcijos maisto eksportui iš JAV ir ES šalių. Tai svarbu todėl, kad Baltijos šalims tarptautiniai santykiai, o ypač su Rusija, vieni pagrindinių, kadangi šios šalys ganėtinai priklausomos nuo Rusijos dėl savo geografinės padėties ir didelė dalis krovinių, o ypač maisto produktų, yra pervežama būtent į Rusiją. Natūralu, kad sankcijų paskelbimas eksportui turėjo paveikti Baltijos šalių eksporto apimtį bei transporto sektorių. Tad buvo nagrinėjama, kaip sankcijos paveikė Baltijos šalių ekonominius rodiklius: BVP, infliaciją, eksporto apimtį, transporto sektoriaus pervežamų krovinių apimtį. Siekiant išsiaiškinti, kurią iš Baltijos šalių labiausiai paveikė sankcijos, buvo atliktas daugiakriterinis vertinimas vietų sumos ir SAW metodais, kuriais Baltijos šalys buvo suranguotos pagal Eurostato pateiktus ekonominių rodiklių duomenis. Daugiakriterinis vertinimas parodė, kad ekonominę žalą patyrė visos Baltijos šalys, sumažėjo šalių eksportas, transporto srutai, dėl to sumažėjo šalių BVP, ekonomika vystėsi lėčiau, negu galėjo. Kaip paaiškėjo, Lietuvos BVP, eksporto ir transporto srutų rodikliai, įvedus apribojimus, buvo prasčiausi.

Reikšminiai žodžiai: sankcijos, apribojimai, Baltijos šalių ekonomika, BVP, eksportas, daugiakriterinis vertinimas.

Įvadas

Tarptautiniai santykiai įgauna vis didesnę reikšmę pasaulyje. Todėl natūralu, kad dėl to tarp šalių kyla prieštaravimų. Viena iš sričių, dėl kurios kyla ginčai – tarptautinė prekyba ir jos ribojimas.

Atvirų ekonomikų, tokių kaip Baltijos šalys, augimui svarbią reikšmę turi užsienio prekybos plėtra. To priežastis yra ta, kad atviros ekonomikos valstybės turi ribotus išteklius, kurių nepakanka gaminant platų asortimentą produktų, norint patenkinti vartojimo poreikius nacionalinėje rinkoje. Todėl svarbu tirti tarptautinę prekybą dėl to, jog tarptautinių santykių vystymas skatina šalies ūkio struktūrinius pasikeitimus ir valstybėms padeda lengviau integruotis į pasaulio ekonomikos procesus. Tarptautinė prekyba reikalinga šalies ekonomikos augimui, o eksportas yra vienas iš pagrindinių BVP augimo veiksnių (Oja, 2015). Kadangi Baltijos šalių vidaus rinkos nedidelės, šių šalių įmonės turi plėstis ir didinti eksporto apimtį, taip sukurdamos naujas darbo vietas (Zagashvili, 2018). Atsiradus tarptautinės prekybos ribojimams, šalies ekonomikos augimas gali sulėtėti, gali mažėti darbo vietų skaičius, bus sukuriamas mažiau bendrojo vidaus produkto.

Taigi natūralu, kad tarptautiniai ribojimai, tokie kaip Rusijos sankcijos, daro įtaką Baltijos šalių ekonomikai. Ypatingai tai galima buvo pastebėti nagrinėjant šių šalių ekonominius rodiklius, tokius kaip BVP, eksporto apimtys, infliacija. Rusijai pritaikius sankcijas, ženkliai sumažėjo Baltijos šalių eksporto rodikliai, kadangi Baltijos šalių eksportas į Rusiją sudarė nemažą dalį bendro šalių eksporto. Pavyzdžiui, 2013 metais Lietuvos eksportas į Rusiją sudarė 19,8 proc. bendrojo eksporto, Latvijos 10,7 proc., o Estijos 7 proc. bendrojo eksporto, tad analogiškai tai stipriai paveikė ir transporto sektorių, kadangi tam tikrų produktų įvežimo į Rusiją apribojimas sustabdė ir transporto veiklą, nukreiptą į Rusiją. Veikiant vienus pagrindinių šalies sektorių logiška, kad tai turėjo paveikti ir BVP augimą. Baltijos šalys buvo vienos iš tų, kurioms Rusijos sankcijos padarė daugiausiai žalos. Ekonomikos analitikai, tokie kaip Povilauskas, Mačiulis and Rojaka (2016), teigia, kad daugiausiai žalos patyrė Lietuva. Norint sužinoti, kokią realią žalą ir kuri iš Baltijos šalių patyrė daugiausiai nuostolių dėl Rusijos apribojimų, reikia išnagrinėti konkrečius

* Autorius susirašinėti. El. paštas viktorija.ilciukaite@stud.vgtu.lt

statistinius duomenis. Todėl šiame moksliniame straipsnyje bus nagrinėjami tam tikri Baltijos šalių ekonominiai rodikliai, kurie galėjo labiausiai pakisti dėl įvestų Rusijos sankcijų. Rodikliai bus lyginami tarpusavyje ir bus siekiama sužinoti, kuri iš Baltijos šalių patyrė daugiausiai žalos. Taigi, tyrimo problema – kokia Rusijos taikytų sankcijų įtaka Baltijos šalių ekonomikų rodikliams? Tyrimo tikslas – pasirinkus ekonominius rodiklius iširti, kaip jie buvo veikiami Rusijos sankcijų. Tyrimo tikslui pasiekti yra iškelti tokie uždaviniai:

- 1) Išnagrinėti sankcijų ir jų poveikio šalies ekonomikai teorinius aspektus.
- 2) Taikant daugiakriterinio vertinimo vietų sumos ir SAW metodus, nustatyti, kurios šalies rodikliams Rusijos sankcijos turėjo didžiausią įtaką.

Sankcijų poveikio šalies ekonomikai teoriniai aspektai

Pirmoje darbo dalyje bus apžvelgta, kas yra sankcijos, kokios yra jų rūšys, kokie privalumai ir trūkumai pasireiškia paskelbus sankcijas, kodėl jos yra taikomos, kokios jų pasekmės. Pagrindinis dėmesys bus skiriamas Rusijos embargo paskelbimui ir pagrindinių Baltijos šalių ekonominių rodiklių nagrinėjimui.

Sankcijų koncepcija

Tarptautiniai santykiai yra viena iš pagrindinių valstybių gyvavimo priežasčių. Todėl natūralu, kad vystant tarptautinius santykius tarp šalių kyla įvairūs nesutarimai. Tokių nesutarimų viena iš pasekmių gali būti sankcijos.

Sankcijos – tai nekarinio poveikio ribojamosios priemonės, jų paskirtis neutralizuoti ir slopinti kokią nors veiklą arba jos pasekmes. Europoje sankcijos yra viena iš pagrindinių Europos Sąjungos bendros užsienio ir saugumo politikos priemonė. ES jas naudoja kaip vieną iš politinių metodų, kuris apima politinį dialogą, papildomas pastangas ir kitų turimų priemonių naudojimą, komponentų. Sankcijų tikslas yra pakeisti atitinkamos šalies vyriausybės subjektų ar asmenų vykdomą politiką ar sustabdyti konkrečius veiksmus (Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija [LRURM], 2017).

Daujotas (n.d.) sankcijas apibūdina kaip šalių vyriausybių priemonę, kuria siekiama pakeisti valstybių strateginius sprendimus, kurie kelia grėsmę jų interesams ar tarptautinėms elgesio normoms. Autorius pabrėžia, kad dažniausiai pasitaikančios sankcijos yra ekonominės sankcijos, kurios apibrėžiamos kaip tam tikros vyriausybės sąmoningas atsisakymas arba grasinimas atsisakyti tam tikros prekybos ar finansinių santykių su konkrečia valstybe, taip siekiant pakeisti tos valstybės politiką ir elgesį. Sankcijos gali turėti įvairias formas, jos gali apriboti valstybės iniciatorės veiklą atitinkamoje valstybėje, pavyzdžiui, apribojant tam tikros produkcijos tiekimą arba nutraukiant karinę pagalbą. Sankcijos gali apimti ir draudimą privatiems asmenims užsiimti arba prisidėti prie prekių ar technologijų perleidimo ar paslaugų teikimo kitai valstybei, jos vyriausybei ir asmenims. Sankcijos taip pat gali apriboti asmeninę veiklą, pavyzdžiui, keliones.

Pagal tipus Daujotas (n.d.) sankcijas išskyrė į dvi dalis:

1. Vienašalės – kai viena valstybė taiko sankcijas prieš kitą.
2. Dvišalės – kai individualiai arba kolektyviai veikiančios valstybių grupės taiko sankcijas viena kitos atžvilgiu.

Sankcijos yra naudojamos įvairiems tikslams pasiekti. Saghafian (2014) išskiria tokius tris pagrindinius sankcijų taikymo tikslus:

1. Nubausti. Tai toks atvejis, kai viena valstybė, siekdama pakeisti tam tikrus kitos valstybės ar valstybių valdymo principus ar elgesį, pritaiko jai sankcijas, kurios padaro žalos sankcionuojamai valstybei, dažniausiai ta žala būna ekonominė. Šių sankcijų taikymo tikslą galima apibūdinti kaip alternatyvą, kuri naudojama vietoj jėgos panaudojimo, kitaip tariant, siekiant išvengti karinių veiksmų, yra pritaikomos ekonominės sankcijos. Tai būdas spręsti konfliktus, kuris nereikalauja žmonių aukų. Šių sankcijų taikymo tikslą puikiai apibūdino ir JAV prezidentas Wilson (1919), kuris pasakė, kad valstybė turi taikyti ramią, tylią ir jėgos nereikalaujančią ekonominę priemonę, kuri nereikalauja žmonių aukų, tačiau tai daro spaudimą, kuriam niekas negali atsisipirti. Tai tarsi tarpinė grandis tarp karo ir diplomatijos (Acoleyen, 2015).
2. Sulaikyti. Šios sankcijos dažniausiai taikomos siekiant sulaikyti ir sustabdyti šalių elgesį, kuris pažeidžia tarptautines elgesio normas. Tai galima būtų apibūdinti, kaip sankcijas, nukreiptas prieš teroristinius išpuolius, sankcijas, nukreiptas prieš narkotikų platinimą, prieš branduolinio ginklo platinimą, prieš žmogaus teisių pažeidimą, tai sankcijos, kuriomis siekiama propaguoti demokratiją, kibernetinę saugą bei jomis siekiama spręsti konfliktus. Sankcijomis skirtomis sulaikyti norima parodyti, kad terorizmas, ginklų naudojimas, narkotikų platinimas ir panašiai yra nepriimtini.
3. Atsakyti tuo pačiu. Tai tokios sankcijos, kai viena valstybė pritaiko sankcijas kitai, tada sankcionuojama valstybė atsako tuo pačiu ir taip pat pritaiko sankcijas pirmajai valstybei, taip norėdama pakenkti ir jos ekonomikai. Tai tarsi analogiškas būdas, kuriuo siekiama parodyti, kad pritaikius sankcijas ir bandant padaryti žalos šalies ekonomikai, į tai bus reaguojama taip pat.

Lygiai taip pat, kaip sankcijų paskelbimo tikslai yra skirtingi, taip ir sankcijų rezultatai yra skirtingi. Sankcijos gal atnešti tiek teigiamų, tiek neigiamų pasekmių. Venkuvienė ir Masteikienė (2015) teigia, kad sankcijų įvedimas tiek

vienai, tiek kitai šaliai daugiau atneša neigiamų pasekmių, tačiau gali turėti ir teigiamų rezultatų. Štai vienose šalyse sankcijos gali sumažinti prekių kainas, o tai naudinga vartotojams, tačiau nenaudinga gamintojams, kitose šalyse sankcijos gali būti naudingos gamintojams, konkuruojantiems su importu, kuriuos pašalinus, užsienio gamintojų konkurencija sumažėja (Kvederienė, 2017).

Taip pat sankcijos turi didelės įtakos pasaulinės ekonomikos augimo sulėtėjimui. Išsivysčiusios šalys, dažnai norėdamos apsaugoti vietinius gamintojus, taiko sankcijas arba kitas prekybos reguliavimo priemones. Dėl šios priežasties besivystančių šalių ekonomikos augimas sulėtėja. Tai iššaukia dar didesnę atskirtį tarp išsivysčiusių ir besivystančių šalių (Smeets, 2018). Sankcijų poveikis neigiamai gali pasireikšti ir per importo ir eksporto apimčių sumažėjimą, tačiau tai gali sukelti ir teigiamų rezultatų, kadangi eksporto ir importo apimčių sumažėjimas į vienas šalis, privers ieškoti alternatyvų, kur realizuoti tam tikrus produktus ar paslaugas, tad tai gali iššaukti prekybos srautų persikirstymą (Amadeo, 2017). Sankcijos gali sukelti infliacijos didėjimą. Jeigu sankcijos taikomos tokiai šaliai, kurios ekonominė padėtis sudėtinga, gali nuvertėti šalies valiuta, sankcijos gali sukelti kainų nestabilumą, o tai gali padidinti nedarbą (Oja, 2015). Didžiausią neigiamą įtaką, kurios išvengti įvedus sankcijas nepavyks, tai yra BVP sumažėjimas. Neuenkircha & Neumeier (2014) atlikto tyrimo metu buvo nustatyta, kad įvedus tarptautinės prekybos reguliavimo priemones, realusis šalies BVP per metus gali vidutiniškai sumažėti 3 procentais.

Apibendrinus išsakyta mokslininkų nuomonė apie sankcijų įtaką šalių ekonominiams rodikliams, galima išskirti pagrindines teigiamas ir neigiamas sankcijų sukeltas pasekmes. Jos išvardintos 1-oje lentelėje.

1 lentelė Teigiamos ir neigiamos sankcijų pasekmės (sudaryta autorių, remiantis Amadeo (2017); Kvederiene (2017); Neuenkircha ir Neumeier (2014); Oja (2015); Smeets (2018))

<i>Teigiamos pasekmės</i>	<i>Neigiamos pasekmės</i>
Įėjimas į naujas rinkas	Sumažėjęs prekių eksportas
Didesnis vietinių prekių vartojimas	BVP mažėjimas
Ryšių užmezgimas su naujais patikimais partneriais	Darbo vietų mažėjimas
Kainų sumažėjimas, kas naudinga vartotojams	Nedarbo padidėjimas
Konfliktų išsprendimas nenaudojant karinių veiksmy	Infliacijos padidėjimas
Bendradarbiavimo skatinimas	Atskirties didėjimas tarp išsivysčiusių ir besivystančių šalių

Tačiau negalima teigti, kad kiekviena šalis, pritaikiusi sankcijas, sulauks 1-oje lentelėje išvardintų pasekmių. Kiekvienos šalies patiriamos pasekmės yra skirtingos ir priklauso nuo to, koku tikslu taikomos sankcijos, į kokią šalį jos nukreiptos, kokia tos šalies ekonominė padėtis bei daugelis kitų įtakančių veiksnių (Blanchard & Ripsman, 2013).

Kiekviena valstybė, nusprendusi įgyvendinti sankcijas, gali tai daryti per jas taikančios valstybės įstatymus arba tam tikras taisykles. Dažniausiai pasitaikantys sankcijų įgyvendinimo būdai yra šie (Daujotas, n.d.):

- Lėšų blokavimas arba užšaldymas.
- Žmonių ar kapitalo judėjimo apribojimas.
- Prekių, kurios importuojamos iš sankcionuojamos šalies, apribojimai bei jų apmokestinimas.
- Kvotos prekių kiekiams, kurios gali būti eksportuojamos arba importuojamos į/iš šalies, kuriai taikomos sankcijos.

Embargas arba prekybos apribojimai, kurie neleidžia valstybei ir jos piliečiams užsiimti ekonomine veikla su šalimi, kuriai yra taikomos sankcijos – būtent ši sankcijų išraiška ir yra dažniausiai pasitaikanti, ypač kai kalbama apie Rusiją. Saghafian (2014) embargą suskirstė į dvi pagrindines kategorijas, tai yra, importo ir eksporto embargą. Tai reiškia, kad eksporto embargas yra tada, kai embargą paskelbusi šalis draudžia tam tikrų prekių eksportą į šalį, kuriai yra paskelbtas embargas. Atitinkamai importo embargą galima apibūdinti kaip situaciją, kai embargą paskelbusi šalis dėl tam tikrų priežasčių draudžia importuoti tam tikras prekes iš kitų šalių. Importo embargas dažniausiai skelbiamas dėl noro padaryti neigiamą įtaką tam tikrai pramonės šakai sankcionuojamoje šalyje. Šis embargas dažnai kritikuojamas dėl neefektyvumo, tačiau ES vis tik taiko importo embargą (Europos Vadovų Taryba, ES Taryba, 2016).

Embargą, taip pat kaip ir visas kitas sankcijas, dažniausiai lemia politinės priežastys, tai yra, siekis kurią nors šalį paveikti ekonomiškai, nenaudojant karinių veiksmy, tad pasak Kvederienės (2017), galima išskirti tokias embargo įvedimo priežastis:

- Totalitarizmas;
- Karinės agresijos proveržiai;
- Terorizmas ir jo rėmimas;
- Prekyba ginklais bei su jais susijusiomis reikmėmis.

Taigi, apibendrinus galima daryti išvadą, kad sankcijos gali turėti tiek teigiamų, tiek neigiamų savybių, lygiai taip pat ir vienas iš sankcijų įgyvendinimo būdų – embargas, šalims gali atnešti ir teigiamų, ir neigiamų rezultatų. Aišku tik viena – sankcijos visada paliečia ekonominius rodiklius. Apie juos ir bus kalbama kitame skyriuje.

Rusijos sankcijos Baltijos šalims: tikslai ir pasekmės

Kaip jau buvo aptarta, jog sankcijos beveik visada būna nukreiptos į ekonomiką, todėl natūralu, kad labiausiai ji ir yra paveikiama. Tad galima išskirti tokias sritis, kurias sankcijos labiausiai paveikia (European Commission, 2015):

- BVP;
- Infliacija;
- Žemės ūkis;
- Eksportas/importas;
- Transportas ir logistika;
- Turizmas ir kultūra.

Įvedus sankcijas, jos turi poveikį ekonominiams šalies rodikliams. Kad ir kokie sričiai sankcijos darytų žalą, tai visada atsispindi per BVP rodiklio augimo sulėtėjimą. Dėl tam tikrų keliamų apribojimų bendrasis vidaus produktas daugiau ar mažiau smunka. Taip pat sankcijos gali sukelti ir infliacijos padidėjimą (Naumescu, 2017).

Labai dažnai dėl sankcijų nukenčia žemės ūkis, iš ko toliau seka ir eksporto nuosmukis bei nuostoliai transporto ir logistikos įmonėse (Wegren & Elvestad, 2018). Lygiai taip pat nutiko ir kai Rusija 2014 metų rugpjūčio 7 dieną įvedė maisto produktų eksporto embargą iš JAV ir Europos Sąjungos (tarp jų ir Baltijos šalių). Norint geriau suprasti, kodėl Rusija paskelbė embargą, reikėtų paminėti, kad tai buvo Rusijos atsakas į 2014 metų kovo mėnesį Europos Sąjungos paskelbtus apribojimus Rusijai. ES taikomas sankcijas Rusijai Oxenstierna & Olsson (2015) suskirstė taip:

- Užaldytos fizinių asmenų ES esančiuose bankuose sąskaitos, kurie prisidėjo prie veiksmų, kurie kėlė pavojų Ukrainai teritoriniam integralumui ir nepriklausomybei.
- Buvo įvestas embargas į ES įvežti ir prekiauti gaminiais, kurie pagaminti Kryme arba Sevastopolyje, taip pat buvo draudžiama bet kokia finansinė pagalba vykdam paminėtą prekybą.
- Ekonominės sankcijos nukreiptos prieš Rusiją, kurios draudė naudojimąsi ES finansų rinkomis, draudžiant ginklų ir karinės pramonės importą į Europos Sąjungos šalis.

Dar vienas smūgis Rusijai buvo Hagoje 2014 metų birželio mėnesį paskelbta žinia, kad Rusija yra išstumama iš didžiojo aštuoneto (G8) ir dabar tai bus didysis septynetas (Huggler, 2015). Tad į tokius ES veiksmus Rusija reagavo taip pat pritaikydama embargą ES ir kitoms šalims. Rusijai įvedus prekybos embargą maisto produktams, užaugintiems ir pagamintiems Europos Sąjungoje, tame tarpe Lietuvoje ir kitose Baltijos šalyse, pradėjo mažėti eksporto apimtys (Sagi and Nikulin, 2017). Taip pat Rusijos sankcijos Baltijos šalyse gerokai paveikė transporto bei logistikos sektorių ir turizmą.

Išanalizavus žinomų Lietuvos analitikų ir ekonomistų mintis apie Rusijos sankcijų poveikį Baltijos šalims, jas galima aptarti šiame straipsnyje. Daugėlienė (2016) teigia, kad sankcijų poveikis Lietuvos BVP siekė 1 procentinį punktą, tačiau labiausiai sankcijas pajautė keli sektoriai, tai yra, maisto gamintojai, žemės ūkis, transporto bei logistikos įmonės. „Swedbank“ vyriausiasis ekonomistas Mačiulis (2016) taip pat išskiria šiuos tris sektorius, tačiau pabrėžia, kad jei nebūtų buvę sankcijų, Lietuvos ekonomika dabar būtų kitokia, atlyginimai, užimtumas ir investicijos būtų augę sparčiau. Todėl galima teigti, kad Rusijos įvestas embargas paveikė visą šalies ekonomiką. Lietuva yra labiausiai priklausoma nuo Rusijos, todėl ir sankcijas labiausiai paveikė ją.

SEB banko vyriausiasis analitikas Povilauskas (2016) išskiria tuos pačius tris labiausiai nukentėjusius sektorius bei išskiria Lietuvą kaip labiausiai nukentėjusią šalį nuo Rusijos sankcijų iš visų kitų Europos Sąjungos šalių. Pasak jo, 2015 metais BVP augimas buvo sulėtėjęs labiausiai iš visų ES valstybių, tai yra, nuo 3 proc. 2014 metais iki 1,8 proc. 2015 metais. Analitiko teigimu, lietuviškos kilmės prekių eksportas į Rusiją krito perpus. Taip pat Povilauskas (2016) išskiria transporto sektorių, kaip vieną iš labiausiai nukentėjusių nuo Rusijos sankcijų. Kadangi kelių transportu į Rusiją buvo pervežama didelė dalis Lietuvoje pagamintos produkcijos (ypač pieno produktai), Rusijai įvedus sankcijas, įmonės turėjo persiorientuoti į naujas rinkas. Laikui bėgant, pieno produktų gamintojams tai padaryti pavyko, tačiau buvo patirti dideli nuostoliai, buvo sugadinta daug produkcijos, o taip pat persiorientavimas į naujas rinkas nebuvo toks pelningas, koks buvo pieno produktų pervežimas į Rusiją. Rusijai neleidus į ją įvežti žemės ūkio gaminių, maisto produktų ir žaliavų, Lietuvos vežėjai patyrė užsakomųjų reisų kroviniams gabenti sumažėjimą, todėl transporto įmonės neteko dalies pajamų (Krasauskaitė, 2015).

DNB bankų grupės vyriausiosios ekonomistės ir finansų analitikės Rojakos (2016) nuomone, Rusijos embargas nuo jo įvedimo per dvejus metus labai ženkliai sumažino Baltijos šalių prekių eksportą į Rusiją, tai yra 3 mlrd. Eurų, iš kurių 60 proc. atiteko Lietuvai. Įvedus sankcijas, smuko ir Rusijos ekonomika, dėl šios priežasties smuko ir Baltijos šalių turizmas, kadangi sumažėjo turistų srautai iš Rusijos, todėl galima teigti, kad neigiamos įtakos sankcijos turėjo ir Baltijos šalių turizmui (European Parliament, 2016).

Europos Parlamentas Lietuvą, Latviją ir Estiją išskiria kaip šalis, daugiausiai patyrusias nuostolius dėl Rusijos įvesto prekybos embargo, o iš Baltijos šalių labiausiai nukentėjo Lietuva dėl savo geografinės padėties. Išnagrinėjus tam tikrus ekonominius rodiklius, buvo pripažinta, kad nuo Rusijos sankcijų Lietuva labiausiai nukentėjo pieno, daržovių, vaisių ir transporto bei logistikos sektoriuose. Baltijos Asamblėjos komitetų posėdyje Latvijos Ekonomikos ministerijos Užsienio investicijų pritraukimo, turizmo ir eksporto skatinimo skyriaus vedėjas Janis Volberts (2015) pripažino, kad Latvija labiausiai nukentėjo pieno, vaisių ir daržovių sektoriuose, o Estijos Ekonominių reikalų ir

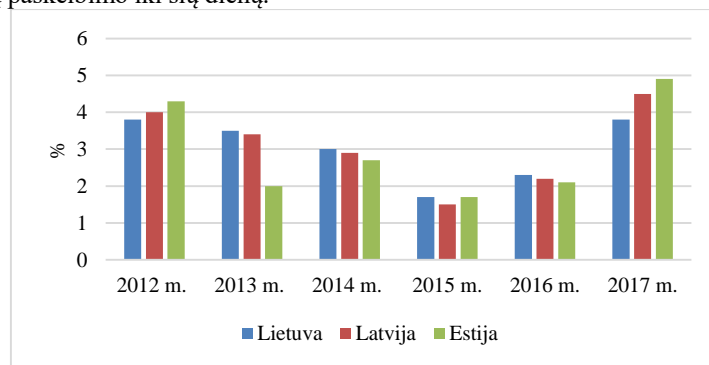
susisiekimo ministerijos Ekonominės plėtros departamento Ekonomikos analizės skyriaus vedėjas Meelis Kitsing (2015) paskelbė, kad Estija didžiausią žalą patyrė pieno produktų ir žuvis sektoriuose.

Europos Sąjunga sankcijas Rusijai paskelbė siekdama priversti Rusiją paisyti Ukrainos integralumą ir nutraukti karinius veiksmus Ukrainoje. Tačiau šie tikslai liko nepasiekti, kadangi Krymo pusiasalis ir toliau buvo integruojamas į Rusiją bei šalis ir toliau nenutraukė savo karinių veiksmų (Dong & Li, 2018). Tad galima sakyti, kad ES sankcijos buvo neefektyvios, jos buvo skirtos kaip ekonominė priemonė pasiekti politiniams tikslams, tačiau politiniai tikslai pasiekti nebuvo (Giumelli, 2017). Tuo tarpu Rusija paskelbusi sankcijas ES kaip atsaką ir bandymą įrodyti, kad ES sankcijos Rusijos politikos nepakeis, tai padaryti pavyko ir padarė nemažai žalos Baltijos šalių ekonominiams rodikliams (Veebel & Markus, 2016).

Norint sužinoti, kaip kito tam tikri ekonominiai rodikliai Rusijai įvedus sankcijas, tikslinga būtų išnagrinėti oficialius Baltijos šalių statistinius duomenis ir juos palyginti. Todėl kitoje dalyje bus nagrinėjami ir lyginami duomenys, siekiant išsiaiškinti, kurios iš Baltijos šalių ekonominiai rodikliai smuko labiausiai.

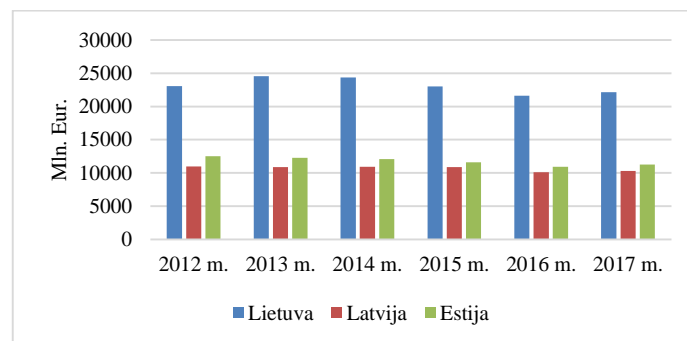
Rusijos sankcijų poveikis Baltijos šalių ekonominiams rodikliams

Išnagrinėjus įvairių analitikų ir ekonomistų nuomones apie Rusijos sankcijų poveikį Baltijos šalių ekonomikai, buvo nustatytos kelios sritys, kurios buvo labiausiai paveiktos, todėl būtent jos ir bus plačiau apžvelgtos šioje dalyje. Kadangi sankcijos vienaip ar kitaip paliečia BVP, todėl būtų tikslinga panagrinėti, kaip Baltijos šalių BVP kito nuo laikotarpio iki sankcijų paskelbimo iki šių dienų.

1 pav. Baltijos šalių BVP augimas 2012–2017 m. (sudaryta autorių, remiantis Eurostato duomenimis)

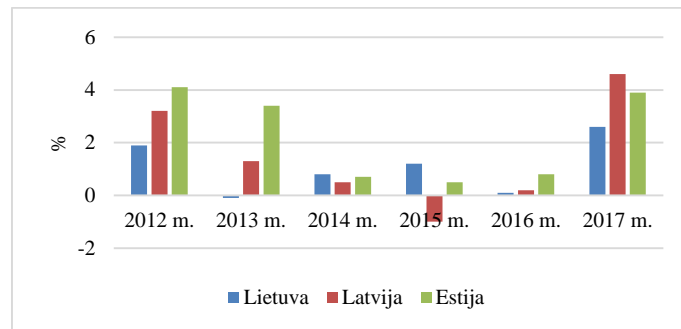
Kaip matyti 1-ame paveiksle, būtent nuo 2015 metų visose Baltijos šalyse BVP augimo koeficientas sumažėjo, tai lėmė sumažėję eksporto, žemės ūkio, turizmo rodikliai, sumažėję transporto ir logistikos įmonių kuriamas bendras produktas. Visų išvardintų rodiklių smukimas lėmė tai, kad Rusijai paskelbus sankcijas, Baltijos šalyse bendrojo vidaus produkto buvo sukuriama mažiau. Iš 1-ojo paveikslo matyti, kad labiausiai BVP augimo sulėtėjimą pajuto Lietuva. Toliau bus nagrinėjami pagrindiniai rodikliai, kurie labiausiai smuko dėl paskelbtų sankcijų ir pristabdė BVP augimą.

2 pav. Baltijos šalių eksportas 2012–2017 m. (sudaryta autorių, remiantis Eurostato duomenimis)

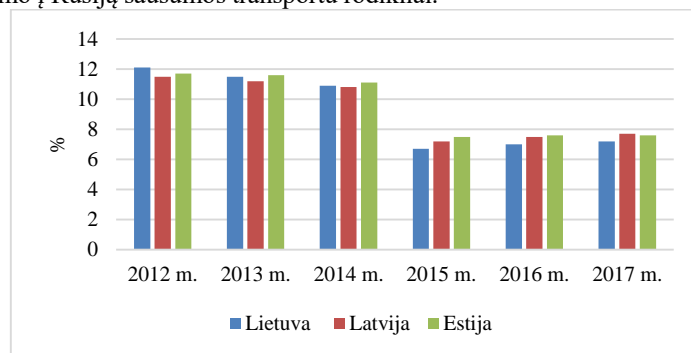
2-ame paveiksle galima matyti, kad būtent nuo 2015 metų visose Baltijos šalyse eksportas sumažėjo ir tai kaip tik galima sieti su Rusijos sankcijų paskelbimu, kadangi būtent 2014 metų rugpjūčio mėnesį jos ir buvo paskelbtos. Lietuvoje lyginant 2015 metus su 2014 metais eksportas sumažėjo iš 24361 mln. Eur. iki 22984 mln. Eur., o tai yra 1377 mln. Eur arba 5,65 %. 2016 metais eksportas dar sumažėjo 1386 mln. Eur arba 6,03 %.

Tuo pačiu laikotarpiu Latvijoje eksportas sumažėjo 92 mln. Eur (0,74%) 2015 metais ir dar 740 mln. Eur (6,03 %) 2016 metais. Estijoje 2015 metais eksportas sumažėjo 456 mln. Eur (3,37 %), o 2016 metais 669 mln. Eur (5,11 %). Dar vienas rodiklis, kuriam įtaką daro sankcijos, yra infliacija.

3 pav. Baltijos šalių vidutinė metinė infliacija (sudaryta autorių, remiantis Eurostato duomenimis)

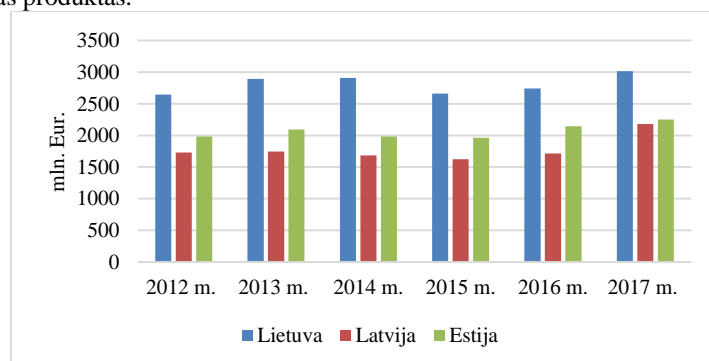
3-iame paveiksle pavaizduota Baltijos šalių vidutinė metinė infliacija. Matyti, kad visose šalyse ji buvo ganėtinai nepastovi, tačiau įvedus sankcijas, Latvijoje ji tapo neigiama. Lietuvoje kiek padidėjo, o Estijoje sumažėjo. Kadangi sankcijos buvo nukreiptos į maisto produktų eksportą, natūralu, kad sumažėjus eksporto apimtims, nuostolių patyrė ir transporto įmonės, o Baltijos šalyse, ypač Lietuvoje, transportas sudaro nemažą dalį bendrojo vidaus produkto. Kadangi maisto produktai į Rusiją dažniausiai vežami sausumos transportu, būtų tikslinga pažiūrėti, kaip keitėsi krovinių pervežimo į Rusiją sausumos transportu rodikliai.

4 pav. Baltijos šalių krovinių pervežimo į Rusiją dalis nuo bendrų krovinių pervežimų kiekių (sudaryta autorių, remiantis Eurostato duomenimis)

Iš diagramos matyti, kad įvedus sankcijas, transporto įmonių srautai į Rusiją ženkliai sumažėjo, štai Lietuvoje nuo 2012 metų iki 2015 metų srautai į Rusiją sumažėjo net 5,4 procentinio punkto. Latvijoje per tą patį laikotarpį sumažėjo 4,3 procentinio punkto, o Estijoje – 4,2 procentinio punkto. Tai reiškia, kad Rusijai paskelbus sankcijas, Baltijos šalių transporto įmonės patyrė nuostolių ir turėjo persiorientuoti į kitas rinkas.

Kadangi sankcijos buvo taikomos maisto produktų eksportui, galima teigti, kad Baltijos šalių žemės ūkis taip pat patyrė nuostolių. Dėl šios priežasties ir bus nagrinėjamas atitinkamo laikotarpio žemės ūkio ir maisto produktų eksporto sukuriamas bendras produktas.

5 pav. Baltijos šalių žemės ūkio ir maisto produktų eksporto sukurta vertė 2012–2017 m. (sudaryta autorių, remiantis Eurostato duomenimis)

5-ame paveiksle matyti, kad žemės ūkio eksporto sukuriama vertė gerokai sumažėjo Rusijai paskelbus sankcijas. Lietuvoje sankcijų paskelbimo laikotarpiu sumažėjo 248,9 mln. Eur., Latvijoje – 103,4 mln. Eur., o Estijoje – 131,5 mln. Eur. Tad iš to galima daryti išvada, kad žemės ūkis taip patyrė nemenkų nuostolių dėl Rusijos paskelbto embargo.

Išanalizavus, kaip kito tam tikri Baltijos šalių rodikliai iki sankcijų įvedimo, toliau bus nustatoma, kuriai iš šių trijų šalių Rusijos sankcijos padarė daugiausiai žalos ekonomikai ir kurios šalies rodikliai pakito labiausiai. Tam bus naudojamas daugiakriterinis vertinimas vietų sumos ir SAW metodais.

Tyrimo metodika

Įvairiose situacijose visiems tenka susidurti su tokia situacija, kai reikia palyginti kelis turimus variantus ir iš jų išsirinkti kažkurį vieną. Tačiau dažnai tie variantai yra lyginami pasitelkiant labai skirtingus ir tarpusavyje nesuderinamus kriterijus. Vienas rodiklis gali rodyti vieno varianto pranašumą, kitas – kito varianto pranašumą. Tokiu atveju yra pasitelkiamas daugiakriterinis vertinimas. Taikant daugiakriterinio vertinimo metodus, jie nebūtinai duos tą patį rezultatą, vienas metodas gali parodyti vienokį rezultatą, kitas kitokį. Tokiu atveju geriausia taikyti du metodus ir juos tarpusavyje palyginti.

Šiuo atveju bus taikomi du metodai, tai yra vietų sumos metodas ir SAW metodas.

Taikant šiuos metodus yra sudaroma lentelė, į kurią surašomi pradiniai duomenys. Variantai, iš kurių bus išrinktas kažkuris vienas, ir kriterijai, pagal kuriuos bus renkamas variantas. Į lentelę taip pat surašomi, kokiais mato vienetais matuojamas kriterijus ir rodiklio kitimo pobūdis: maksimizuojantis arba minimizuojantis. Maksimizuojantys – tai tokie rodikliai, kurių geriausios reikšmės yra didžiausios, o minimizuojantys priešingai – geriausios reikšmės yra mažiausios (Ginevičius & Podvezko, 2008).

Kadangi vertinant rodiklių matų vienetai gali būti labai skirtingi ir tarpusavyje visiškai nesuderinami, tokių rodiklių lyginti nebus galima. Tokiu atveju rodikliai yra normalizuojami, taip dingsta visi mato vienetai ir kriterijai tarpusavyje gali būti lyginami. Rodiklių normalizavimas atliekamas pagal atitinkamą formulę:

$$\widetilde{q}_{ij} = \frac{q_{ij}}{\sum_{i=1}^m q_{ij}}; \quad (1)$$

čia: q_{ij} – i-ojo rodiklio reikšmė j-ajam objektui.

Normalizavus rodiklių reikšmes yra nustatoma rodiklių svarba priskiriant jiems svorius. Visų rodiklių svorių suma turi būti lygi 1.

Atliekant vertinimą vietų sumos metodu, pirmiausia yra surašomos vietos kiekvienam rodikliui, tačiau reikia atkreipti dėmesį, koks yra rodiklio reikšmės kitimo pobūdis: maksimizuojantis ar minimizuojantis. Jei maksimizuojantis, pirma vieta yra skiriama didžiausią reikšmę turinčiam variantui, jei minimizuojantis, pirma vieta skiriama mažiausią reikšmę turinčiam variantui ir taip atitinkamai didėjimo tvarka išdalinamos vietos. Vėliau visos vietos yra susumuojamos ir pagal tas vietas gaunami vietų sumos metodo rezultatai.

Atliekant vertinimą SAW metodu naudojama formulė:

$$S_j = \sum_{i=1}^m w_i \widetilde{q}_{ij}; \quad (2)$$

čia: w_{ij} – i-ojo rodiklio svoris, $\widetilde{q}_{ij}$ – i-ojo rodiklio normalizuota reikšmė j-ajam objektui.

Formulė rodo, kad kiekvieno varianto normalizuota reikšmė yra dauginama iš kiekvieno rodiklio svorio. Vertinimo pabaigoje gautos reikšmės yra susumuojamos ir, vadovaujantis tomis sumomis, yra priskiriamos vietos kiekvienam variantui.

Atlikus daugiakriterinį vertinimą vietų sumos metodu ir SAW metodu juos reikia palyginti. Dažniausiai tam yra braižoma lentelė, kurioje pavaizduota suminė variantų prioritentinė eilė. Į lentelę surašomi vietų sumos metodo gauti rezultatai ir SAW metodo gauti rezultatai. Abiejų metodų rezultatai yra susumuojami ir pagal tai suskirstomos vietos. Daugiakriterinis vertinimas yra tinkamas ir kalbant apie Rusijos sankcijų įtaką Baltijos šalių ekonomikai, siekiant sužinoti, kuriai iš Baltijos šalių apribojimai padarė daugiausiai žalos. Todėl toliau bus atliktas vertinimas pasitelkiant vietų sumos ir SAW metodus.

Daugiakriterinis vertinimas vietų sumos ir SAW metodais

Norint sužinoti, kurią iš Baltijos šalių labiausiai paveikė Rusijos sankcijos lyginant prieš tai išvardintus rodiklius, bus atliktas daugiakriterinis vertinimas vietų sumos ir SAW metodu.

Tad pirmiausia yra nubraižoma lentelė ir į ją surašomi pradiniai duomenys, paimti iš aukščiau pateiktų paveikslų. Nustatomas rodiklių pokytis kiekvienai šaliai atskirai. Pokytis bus imamas nuo 2014 metų (kada buvo pritaikytos sankcijos) iki 2016 metų, kada šalys po truputį pradėjo atsigausti.

Taigi nuo 2014 metų iki 2016 metų BVP augimo koeficientas Lietuvoje sumažėjo 0,7 proc., Latvijoje taip pat 0,7 proc., o Estijoje 0,6 proc. Eksportas nuo 2014 metų iki 2016 metų Lietuvoje sumažėjo 2763 mln. Eur., Latvijoje 832 mln. Eur., o Estijoje 1125 mln. Eur. Atitinkamai infliacija Lietuvoje sumažėjo 0,7 procentinio punkto, Latvijoje –

0,3, o Estijoje 0,1 procentinio punkto. Krovinių pervežimo į Rusiją dalis nuo bendrų krovinių pervežimų kiekių Lietuvoje sumažėjo 3,9 procentinio punkto, Latvijoje – 3,6 procentinio punkto, o Estijoje 3,3 procentinio punkto. Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto sukurta vertė per atitinkamą laikotarpį sumažėjo 166,7 mln. Eur., Latvijoje – 33,4 mln. Eur., Estijoje – 161 mln. Eur. Šie duomenys surašomi į lentelę, kad būtų galima atlikti daugiakriterinį vertinimą.

2 lentelė Pradiniai duomenys (sudaryta autorių, remiantis 2018 m. Eurostato duomenimis)

	Mato vienetas	Kitimo pobūdis	Lietuva	Latvija	Estija
BVP augimo koeficientas	Proc.	Min.	0,7	0,7	0,6
Eksportas	Mln. Eur.	Min.	2763	832	1125
Vidutinė metinė infliacija	Proc.	Min.	0,7	0,3	0,1
Krovinių pervežimo į Rusiją dalis nuo bendro krovinių pervežimo kiekio	Proc.	Min.	3,9	3,6	3,3
Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto sukurta vertė	Mln. Eur.	Min.	166,7	33,4	161

Toliau yra normalizuojamos šių rodiklių reikšmės, kad jie galėtų būti tarpusavyje palyginami.

Rodikliams priskiriami svoriai, atsižvelgiant į jų svarbą, tai yra, atsižvelgiant į tai, kurie rodikliai labiausiai buvo paveikti ir, kurie rodikliai labiausiai kito dėl Rusijos sankcijų, tad labiau paveiktam rodikliui priskiriamas didesnis svoris, mažiau paveiktam rodikliui – mažesnis svoris. Šiuo atveju BVP augimo koeficientui yra priskiriamas svoris 0,3, eksportui 0,25, infliacijai 0,08, krovinių pervežamų į Rusiją daliai 0,22 ir žemės ūkio sukurta vertei 0,15.

Atliekamas daugiakriterinis vertinimas vietų sumos metodu.

3 lentelė Daugiakriterinis vertinimas vietų sumos metodu (sudaryta autorių)

	Lietuva	Latvija	Estija
BVP augimo koeficientas	2-3	2-3	1
Eksportas	3	1	2
Vidutinė metinė infliacija	3	2	1
Krovinių pervežimo į Rusiją dalis nuo bendro krovinių pervežimo kiekio	3	2	1
Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto sukurta vertė	3	1	2
Vienetų suma iš viso:	14,5	8,5	7
Vieta:	3	2	1

Kadangi kitimo pobūdis yra minimizuojantis, iš 3-iosios lentelės matyti, kad pagal vietų sumos metodą Lietuva patyrė daugiausiai žalos dėl įvestų Rusijos sankcijų, antrą vietą užėmė Latvija, o mažiausiai žalos patyrė Estija. Palyginimui atliekamas vertinimas SAW metodu ir tada palyginami šių dviejų metodų rezultatai.

4 lentelė Daugiakriterinis vertinimas SAW metodu (sudaryta autorių)

	Lietuva	Latvija	Estija
Suma	0,449	0,258	0,293
Vieta	3	1	2

Atlikus vertinimą SAW metodu gauti rezultatai, kurie rodo, kad didžiausią sankcijų žalą patyrė Lietuva, tada eina Estija ir tada Latvija. 5-oje lentelėje palyginami vietų sumos ir SAW metodai.

5 lentelė Vietų sumos ir SAW metodų rezultatų palyginimas (sudaryta autorių)

	Lietuva	Latvija	Estija
VS metodas	3	2	1
SAW metodas	3	1	2
Iš viso:	6	3	3
Vieta:	3	1-2	1-2

Taigi, atlikus daugiakriterinį vertinimą ir siekiant sužinoti, kurią iš Baltijos šalių Rusijos sankcijos paveikė labiausiai, buvo nustatyta, kad apribojimai labiausiai paveikė Lietuvą. Taip buvo galima jau manyti iš pradinių duomenų, kuriuose buvo matyti, kad Lietuvoje rodikliai krito labiausiai. Taip pat tokią pačią nuomonę išsakė ir Lietuvos analitikai bei ekonomistai, todėl galima teigti, kad jie buvo teisūs. Nepaisant to, kad Lietuva patyrė daugiausiai nuostolių dėl Rusijos paskelbtų apribojimų, Lietuva lygiai taip pat kaip ir Latvija ir Estija atsigauna po patirtų nuostolių ir jų ekonominiai rodikliai vėl kyla aukštin.

Išvados

Pastaraisiais metais sankcijų paskelbimas tapo labai populiarus diplomatiškas ir taikus būdas, nenaudojant jokių karinių veiksmų išreikšti nepasitenkinimą atitinkamos valstybės priimamais sprendimais. Dažniausiai sankcijos turi plataus masto poveikį valstybės ekonomikai. Nors sankcijos ir būna nukreiptos į šalies ekonomiką, tai tik toks būdas pasiekti tikrųjų sankcijų tikslų, kurie skirti pakeisti tam tikrą šalies politinį elgesį, tad tokių ribojimų efektyvumas vertinamas pagal tai, ar pavyko pakeisti šalies aukščiausiųjų pareigūnų priimamus sprendimus. Taip pat sankcijos taikomos ir tada, kai siekiama užtikrinti tarpvalstybinę taiką ir saugumą.

Pastarąjį dešimtmetį dažnai tenka išgirsti apie Rusijos taikomas sankcijas. 2014 metų rugpjūčio mėnesį, Rusijai įvedus sankcijas maisto produktų eksportui iš JAV ir Europos Sąjungos, neišvengiamai tai palietė ir Baltijos šalis, tarp jų ir Lietuvą. Iš visų Europos Sąjungos šalių Baltijos šalys patyrė didžiausią ekonominę žalą, o labiausiai nukentėjo Lietuva. Kadangi sankcijos buvo nukreiptos į maisto eksportą, normalu, kad labiausiai šis sektorius ir nukentėjo. Ženkliai smuko Baltijos šalių eksporto rodikliai. Ypač tai pajautė pieno pramonės ir žemės ūkis. Analogiškai dėl to nuostolių patyrė ir transporto įmonės. Visa tai kirto ir per visą šalies ekonomiką. Sumažėjo Baltijos šalių BVP, buvo sukuriamas mažiau bendrojo vidaus produkto, ekonomika vystėsi lėčiau. Taip pat sankcijos palietė ir infliacijos rodiklius. Baltijos šalyse visą nagrinėjamą laikotarpį infliacija buvo ganėtinai nepastovi, tačiau, įvedus sankcijas, pirmaisiais metais Lietuvoje infliacija kiek padidėjo, Estijoje sumažėjo, o Latvijoje ji pasidarė neigiama. Atliekant daugiakriterinį vertinimą vietų sumos ir SAW metodais buvo siekiama išsiaiškinti, ar nagrinėtų ekonomistų ir analitikų nuomonė, jog Lietuva labiausiai nukentėjo dėl įvestų Rusijos apribojimų, nėra klaidinga. Paaiškėjo, kad iš tiesų iš Baltijos šalių daugiausiai žalos patyrė Lietuvos ekonomikos rodikliai, būtent Lietuvos eksportas smuko labiausiai, labiausiai sumažėjo į Rusiją pervežamų krovinių dalis, o tai lėmė didžiausią BVP rodiklio augimo sulėtėjimą. Kiek mažiau nukentėjo Latvijos ekonominiai rodikliai, o, lyginant Baltijos šalis, mažiausiai smuko Estijos rodikliai, tai galėjo lemti stipresni šios šalies ekonominiai santykiai su kitomis kaimyninėmis, tai yra, skandinavų šalimis ir mažesnė priklausomybė nuo Rusijos. Nežiūrint to, Estijos ekonominiai rodikliai taip pat neišvengė neigiamo Rusijos sankcijų poveikio.

Literatūra

- Acoleyen, M. Van. (2015). The Impact of Sanctions on Trade : An Application to the European-Russian Case KU Leuven: Faculty of economics and business. Retrieved from https://works.bepress.com/michael_andersons/8
- Amadeo, K. (2017). Four reasons why international trade is slowing. International Trade, Its Pros, Cons, and Effect on the Economy. Retrieved from <https://www.thebalance.com/international-trade-pros-cons-effect-on-economy-3305579>
- Blanchard, J. M. & Ripsman, N. (2013) Economic Statecraft and Foreign Policy: Sanctions, Incentives and Target State Calculations. Abingdon: Routledge. ISBN 9780415629935, Vol. 13: 239-316.
- Daugėlienė, R. (2016). Lietuva, Latvija, Estija ir Vokietija Rusijos prekybos embargo akistatoje. Kaunas: Kauno technologijos universitetas. Retrieved from <https://ktu.edu/news/rasa-daugeliene-lietuva-latvija-estija-ir-vokietija-rusijos-prekybos-embargo-akistatoje-2/>
- Daujotas, R. (n.d.). © Rimantas Daujotas www.rdaujotas.com. Tarptautinės ekonominės sankcijos - struktūra ir ginčai, 1–12. <http://rdaujotas.com/wp-content/uploads/2016/03/R.-Daujotas.-Tarptautines-ekonomines-sankcijos-struktura-ir-gincai-2016-1.pdf>
- Dong, Y., & Li, C. (2018). Economic sanction games among the US, the EU and Russia: Payoffs and potential effects. *Economic Modelling*, 73(5), 117–128. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2018.03.006>
- European Commission. (2015). Russian import embargo: EU export development until July 2015. Retrieved from https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/russian-import-ban/pdf/2015-09-22-russian-import-ban_en.pdf
- European Parliament. (2016). EU-Russia trade. This publication updates an 'At a glance' note of May 2015, PE 557.023. Retrieved from [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/573931/EPRS_ATA\(2016\)573931_EN.pdf?utm_campaign=engagor&utm_content=engagor_Mzg2MjgxNw%3D%3D&utm_medium=social&utm_source=twitter](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/573931/EPRS_ATA(2016)573931_EN.pdf?utm_campaign=engagor&utm_content=engagor_Mzg2MjgxNw%3D%3D&utm_medium=social&utm_source=twitter)
- Europos Vadovų Taryba, Europos Sąjungos Taryba. (2016). ES ribojamosios priemonės, taikomos reaguojant į krizę Ukrainoje. Retrieved from <http://www.consilium.europa.eu/lt/policies/sanctions/ukraine-crisis/>
- Eurostat. Statistiniai duomenys. Retrieved from <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- Ginevičius, R., & Podvezko, V. (2008). Daugiakriterinio Vertinimo Būdų Suderinamumas. Verslas: teorija ir praktika 9(1): 73–80. <https://doi.org/10.3846/1648-0627.2008.9.73-80>

- Giumelli, F. (2017). The Redistributive Impact of Restrictive Measures on EU Members: Winners and Losers from Imposing Sanctions on Russia. *Journal of Common Market Studies*, 55(5), 1062–1080. <https://doi.org/10.1111/jcms.12548>
- Huggler, J. (2015). No place for Putin back in G8, says Merkel. Retrieved from <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/angela-merkel/11654741/No-place-for-Putin-back-in-the-G7-says-Merkel.html>
- Kitsing, M., Volberts, J. (2015). Baltijos Asamblėjos komitetų posėdyje aptariamos Rusijos embargo pasekmės Baltijos šalių ekonomikai. Retrieved from https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15480&p_k=1&p_t=160218
- Krasauskaitė, A. (2015). Rusijos embargo įtaka Lietuvos ekonomikai. *Tiltas į ateitį* 1(9): 299–302.
- Kvederienė, L. (2017). Rusijos embargo poveikis Europos Sąjungos maisto produktų eksportui. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
- Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija. (2017). Tarptautinių sankcijų įgyvendinimas. Retrieved from <https://www.urm.lt/default/lt/uzsienio-politika/uzsienio-politikos-prioritetai/lietuvs-saugumo-politika/sankcijos>
- Mačiulis, N., Povilauskas, T., Rojaka J. (2016). Lietuva atsilaiškė prieš Rusijos embargo. Retrieved from <https://www.lzinios.lt/Ekonomika/lietuva-atsilaike-pries-rusijos-embarga/232979>
- Naumescu, V. (2017). The Clash of Discourses Regarding Relations with Russia: New Fault Lines in the European Union? *Romanian journal of European affairs*, 17(2): 72–88. <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/rojaeuf17&div=17&id=&page=>
- Neuenkircha, M., Neumeier, F. (2014). The Impact of UN and US Economic Sanctions on GDP Growth. Retrieved from <https://www.uni-marburg.de/en/fb02/research/institutes-research-groups/macie>
- Oja, K. (2015). No milk for the bear: The impact on the Baltic states of Russia's counter-sanctions. *Baltic Journal of Economics*, 15(1), 38–49. <https://doi.org/10.1080/1406099X.2015.1072385>
- Oxenstierna, S., & Olsson, P. (2015). The economic sanctions against Russia Impact and prospects of success, (September), 90. <https://doi.org/10.17585/nof.v30.399>
- Saghafian, A. (2014). How economic sanctions affect income inequality. Retrieved from <https://thesis.eur.nl/pub/17047/MA-thesisSaghafian-A..pdf>.
- Sagi, J.; Nikulin, E.E. (2017). The economic effect of Russia imposing a food embargo on the European Union with Hungary as an example. *Studies in agricultural economics*, 119(2): 85–90. https://ageconsearch.umn.edu/record/262426/files/1708-sagi_web.pdf
- Smeets, M. (2018). Can economic sanctions be effective?, World Trade Organisation Economic Research and Statistics Division, (March), 1–19. https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201803_e.pdf
- Veebel, V., & Markus, R. (2016). At the Dawn of a New Era of Sanctions: Russian-Ukrainian Crisis and Sanctions. *Orbis*, 60(1), 128–139. <https://doi.org/10.1016/j.orbis.2015.12.001>
- Venkuvienė, V., & Masteikienė, R. (2015). The Impact of Russian Federation Economic Embargo on the Central and Eastern European Countries Business Environments. *Procedia Economics and Finance*, 26(15), 1095–1101. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00935-1](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00935-1)
- Wegen, S. K., & Elvestad, C. (2018). Russia's food self-sufficiency and food security: an assessment. *Post-Communist Economies*, 30(5), 565–587. <https://doi.org/10.1080/14631377.2018.1470854>
- Wilson, W. (1996). Sanctions: the economic weapon in the new world order. Quoted in Hufbauer, Schott, and Elliott, vol. 1, p. 9. Retrieved from <http://publications.gc.ca/Collection-R/LoPBdP/BP/bp346-e.htm>
- Zagashvili, V.S. (2018). Regulation of political investment risks. *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnye otnosheniya*, 62(7): 48–56. https://www.bstadb.org/about-us/key-documents/Portfolio_Risk_Management_and_Investments_Policies.pdf

ASSESSMENT OF RUSSIAN SANCTIONS ON ECONOMIES OF THE BALTICS COUNTRIES

Viktorija ILČIUKAITĖ, Viktorija SKVARCIANY

Abstract. The article deals with the concept of sanctions: what is it, what purpose do sanctions apply, what results are expected from sanctions. Sanctions have been found to have both positive and negative effects on sanctioned countries, but in all cases, sanctions affect the country's economic indicators such as GDP, inflation, exports. Based on the concept of sanctions, it was important to examine one of the most recent events of recent years - Russian sanctions on food exports from the US and EU countries. This is important because the Baltic countries have international relations, and especially with Russia, as these countries are quite dependent on Russia for their geographical position and a large part of cargo, especially food, is transported to Russia. Naturally, the export of sanctions had to affect the export volumes of the Baltic countries and the transport sector. Thus, the impact of sanctions on the economic indicators of the Baltic countries was analyzed: GDP, inflation, export volumes, volumes of transported goods in the transport sector. In order to find out which of the Baltic countries were most affected by sanctions, a multi-criteria assessment of the sum of seats and SAW methods was used to compile the Baltic countries according to the economic indicators data provided by Eurostat. The multi-criteria assessment showed that all the Baltic countries suffered economic damage, country exports decreased, transport flows, resulting in a decrease in the country's GDP, and a slower economic development. Lithuania suffered the most economic damage. As it turned out, Lithuania's indicators were the worst after the introduction of restrictions.

Keywords: sanctions, restrictions, Baltic countries economy, GDP, export.